

<p>הנחיית פרקליט המדינה מספר 5.17 - חקירת אדם המוצע כערב לתנאי שחרור בערובה בבית המשפט</p>	<p>הנחיות פרקליט המדינה</p>
<p>א' כסלו ה'תשע"ח, 19 נובמבר 2017</p>	

5.17 – חקירת אדם המוצע כערב לתנאי שחרור בערובה בבית המשפט

עניינה של הנחיה זו בהתוויית כללים ודגשים בחקירה של אדם המוצע לשמש כערב לתנאי שחרור בערובה בבית המשפט.

א. המסגרת החוקית:

1. סעיף 41 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: החוק) קובע:

"ערובה – ערבון כספי או ערבות עצמית של חשוד או של נאשם, בין לבדם ובין בצירוף ערבות מכל סוג שהוא, ערבות או ערבון כספי של ערבים, הכל כפי שיוורה בית המשפט או הקצין הממונה, לפי הענין. (ההדגשה אינה במקור)

סעיף 48(א) לחוק שעניינו "תנאי השחרור בערובה" קובע:

"שחרור בערובה הוא על תנאי שהמשוחרר יתייצב לחקירה, לדיון במשפטו או בערעור, או לנשיאת עונשו, בכל מועד שיידרש, וכן שיימנע מלשבש הליכי משפט; בית המשפט רשאי להוסיף תנאים, לפרק זמן שיקבע, ככל שימצא לנכון, לרבות: ...". החוק מונה רשימה, לא סגורה, של תנאי ערובה.

סעיף 49 לחוק שכותרתו "כתב ערובה" קובע:

(א) כתב ערובה יפרט את תנאי השחרור ויחתם בפני שופט, רשם או מזכיר בית המשפט או בפני שוטר או סוהר שהוסמך לכך בפקודות המשטרה או שירות בתי הסוהר.

(ב) בכתב הערובה **החתום בידי צד שלישי** יפורטו גם התנאים המיוחדים שלמילויים ערב צד שלישי. (ההדגשה אינה במקור)

סעיף 50 לחוק שכותרתו "פטור הערב" מסדיר את התנאים והפרוצדורה לביטול ערבותו של ערב.

סעיף 51 לחוק שכותרתו "תוצאות הפרת תנאי שחרור בערובה" קובע:

(א) שופט הדן בעניינו של משוחרר בערובה, שהובא לפניו בשל הפרת תנאי מתנאי השחרור, רשאי להורות על חילוט הערבות, ואם התגבשה עילת מעצר, לעצרו או לשחררו בערובה בתנאים שיקבע.

(ב) נוכח שופט כי משוחרר בערובה הפר תנאי מתנאי השחרור וכי לא ניתן להביאו בפניו, רשאי הוא להורות על חילוט הערבות.

(ג) בקשה לחילוט ערבות שניתנה על ידי ערב לא תידון אלא אם כן ניתנה לערב הזדמנות להשמיע את טענותיו.

ב. התוויית מדיניות התביעה:

2. ככלל, קיימת חשיבות רבה לחקירה של אדם המוצע לשמש כערב (להלן: "ערב") בבית המשפט, על מנת לעמוד על התאמתו, מידת נכונותו, וכושרו לשמש כערב, זאת אף אם עמדת התביעה היא שאין אפשרות לשחרור בערובה כלל.

3. הוצע אדם כערב לתנאי שחרור בערובה, יבקש התובע כי הערב יתייצב בבית המשפט לצורך תחקורו בהיבטים הנוגעים לערבותו, אלא אם מצא כי בנסיבות העניין לא קיים צורך בכך.

4. הורה בית המשפט על התייצבות הערב לצורך תחקורו והעד לא התייצב, יתנגד התובע לשחרור העצור בערבותו של הערב המוצע, אלא אם נמצא טעם ממשי שלא להתנגד לכך.

5. הופנה העצור לשירות המבחן לצורך עריכת תסקיר מעצר בעניינו, ישקול התובע לבקש מבית המשפט להורות כי קצין המבחן יבחן, בין היתר, גם את טיב הערב המוצע ויחווה דעתו בשאלת כושרו לשמש כערב.

ג. נושאים שיש לחקור לגביהם את הערב המוצע:

6. התייצב הערב בבית המשפט לצורך חקירה, יחקור אותו התובע בעניין ערבותו המוצעת, ויציג לו שאלות, בין היתר, ביחס להיבטים הבאים:

מודעות הערב לעבירות המיוחסות לעצור, לנסיבות ביצוען ולעילות המעצר:

7. תובע החוקר ערב, יעמוד על מידת מודעותו לעבירות המיוחסות לעצור ולנסיבות ביצוען; לעילות המעצר העומדות נגדו (מסוכנות, הימלטות, שיבוש הליכים); לטיב ועוצמת הסיכון הנשקף ממנו לציבור או לאדם, וכן לקיומו של כל היבט המצוי בחומר הראיות שיש לו רלוונטיות והשלכה פוטנציאלית על אפשרות שחרור העצור בערובה.

8. הואשם העצור בעבירות שניתן לשוב ולבצען אף ללא הפרה של תנאי ערובה (כדוגמת סחר בסמים היכול להתבצע ללא הפרה של תנאי מעצר בית) יעמוד התובע על מידת מודעותו של הערב לכך.

מודעות הערב למאפייני העצור:

9. תובע החוקר ערב, יברר את מידת היכרותו של הערב עם עברו הפלילי של העצור, ככל שזה רלוונטי לעניין הפיקוח; את מודעותו להיבטים רלוונטיים באישיותו, כפי שנלמדים ממכלול הנסיבות; את מודעותו לקיומן של הפרות תנאי שחרור בעברו, ולמאפיינים ייחודיים שהנם בעלי השלכה אפשרית על יכולת העצור לעמוד בתנאי השחרור, כדוגמת יחס אובססיבי כלפי נפגע עבירה.

מאפייני הערב:

10. תובע יחקור את הערב בדבר קיומן של הרשעות קודמות בעברו או תיקים תלויים ועומדים נגדו, הרלוונטיים לשאלת כשירותו לשמש כערב, וכן יחקור האם שימש כערב בעבר, האם הופרו תנאי שחרור תחת ערבותו ובאלו נסיבות והאם נקבע לגביו ממצא שיפוטי שהנו בעל רלוונטיות לבחינת יכולתו לשמש כערב.

11. תובע רשאי לקבל לעיונו את גיליון הרישום הפלילי של הערב המוצע והוא רשאי להגישו לבית המשפט אם סבר כי הצגתו מהותית לנושא הדיון, או נדרשת לבירור מהימנותו של הערב.¹

12. היה הערב קשור באופן ישיר או עקיף לעבירות שבוצעו על ידי העצור או שהיה בעל אינטרס אישי בשחרורו, יהא בכך כדי להחליש את התאמתו לשמש כערב, וממילא ייתן התובע דעתו לכך ויביא הדברים בפני בית המשפט.

¹ ראה חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, תשמ"א-1981, ובין היתר, סעיף 4(א): "המרשם יהיה פתוח לפני הגופים המפורטים להלן והם יהיו רשאים להעביר ביניהם מידע מן המרשם, הכל במידה שהדבר דרוש למילוי תפקידיה...". וכן סעיף 11: "המשטרה או גוף שרשאי למסור מידע לפי חוק זה רשאים למסור למי שזכאי לקבל מידע לפי חוק זה גם פרטים בדבר משפטים וחקירות פליליים התלויים ועומדים בענינים שההרשעות בהם הן פרט רישום לפי סעיף 2."

13. הואשם או נחשד העצור בעבירות מין או אלימות בן משפחה, יחקור התובע, בין היתר, את הקשר של הערב למתלונן ואת יחסו לעבירה.

טיב היחסים בין הערב לעצור

14. התובע יחקור את טיב וסוג הקשר שבין הערב לעצור; מידת ההשפעה והסמכותיות של הערב ביחס לעצור; וכושרו ויכולתו לשמש כערב נוכח מאפייני העצור וסוג הסיכון הנשקף ממנו ועוצמתו.

מודעות הערב למהותם של תנאי השחרור בערובה

15. תובע החוקר ערב, יחקור הערב אודות מידת מודעותו לתנאי השחרור המוצעים; למשך הזמן הפוטנציאלי שבו תנאים אלו עשויים לחול ולהשפעה האפשרית שתהיה לערבות על שגרת חייו של הערב, בני משפחתו ועיסוקו.

מודעות הערב לחובותיו במקרה של הפרת תנאי השחרור

16. תובע יודא כי הערב מודע לחובות החלות עליו במקרה של הפרת תנאי שחרור כפי שיפורטו בכתב הערובה.

17. היה הערב בן משפחה של העצור או מצוי ביחסי קירבה מיוחדים עמו, יודא התובע את מידת נכונותו לדווח לרשויות במקרה של הפרת תנאי השחרור, על אף האפשרות כי העצור יוחזר למעצר בשל ההפרה.

18. תובע יברר את מידת מודעותו של הערב למשמעויות האפשריות של הפרת תנאי השחרור מצד העצור ובכלל זאת, את האפשרות כי תתבקש החזרתו של העצור למעצר וכי יתבקש חילוט דמי הערובה של הערב.

19. מצא תובע כי נסיבות העניין מצדיקות זאת, יעמיד את הערב על האפשרות כי יחקר באזהרה ואף יועמד לדין פלילי במקרה שבו יימצא כי הפרה של תנאי שחרור בערובה מהווה עבירה, וכי מתקיימות נסיבות המצביעות על אחריות פלילית מצד הערב לכך².

20. תובע החוקר ערב בבית המשפט, יודא כי החקירה מתועדת בפרוטוקול וזאת, בין היתר, על מנת לאפשר, במידת הצורך, ביקורת של ערכאת ערר על טיב הערב וכושרו לשמש כמפקח.

² ראה לעניין זה, הנחיית פרקליט המדינה 5.14 – הפרת תנאי ערובה בידי נאשם או חשוד המשוחרר בערובה או בידי ערב.